

Antické kořeny evropské kultury a historické okolnosti vzestupu křesťanství

Makrohistorické souvislosti konstantinovského obratu

ARTS011 Proměny křesťanské Evropy: Vize, kritika, diskuse
(PS2019)

Mgr. Aleš Chalupa, Ph.D.

Repetitio mater studiorum...

- Odlišnosti starověkého pojetí náboženství od současného
 - Orientaci na zajišťování bezpečí a prosperity na tomto světě
 - Ritualistický systém výměny služeb a darů mezi lidmi a bohy
- Historické okolnosti vzniku křesťanství a problémů, kterým muselo čelit v počátcích svého šíření
 - Sporadické pronásledování (*odium generis humani*)
 - Vyčlenění z judaismu a ztráta legitimacy v očích římského světa (*superstitio nova et prava*)
 - Neschopnost oslovit vzdělané a aristokratické vrstvy
 - Názorová roztržitost

Repetitio mater studiorum...

- Důležitost období 165-265 n. l. pro šíření křesťanství
- V této době se stalo něco, co pozvolna proměnilo budoucnost zápasícího křesťanství...

The Roman Empire in 117 AD

- Senatorial provinces
- Imperial provinces
- Client states

Římská říše v roce 165 n. l.

- Vláda antoninovské dynastie (císařové Marcus Aurelius a Lucius Verus)
- Období ekonomického, kulturního a demografického rozkvětu (*pax Romana*)
 - „Nejšťastnější období lidských dějin“ (Edward Gibbon)
- Silná a logisticko-takticky dominantní římská armáda

Římská říše v roce 165 n. l.

- Udržování námořních a pozemních cest
 - Vojenská a administrativní infrastruktura
 - Vysoká mobilita určitých sociálních vrstev
- Intenzivní urbanizace

ORBIS The Stanford Geospatial Network Model of the Roman World

About Tutorial Walter Scheidel Elijah Meeks

Route **Network** **Flow**

DEPARTING: MONTH SEASON

PRIORITY: Fastest Cheapest Shortest

NETWORK MODES

Road Coastal Sea
 River Open Sea
 High Resolution

MODE TRANSFER COST

ROAD Foot (30km/day) 0
RIVER Civilian 0
SEA Fast 0

DISPLAY

Terrain
 Sites
 Names
 Paths
 Regions
 All Sites

Select Sites
Reset Map
Cluster
History
Export SVG
Path Coloring

[Tweet](#)

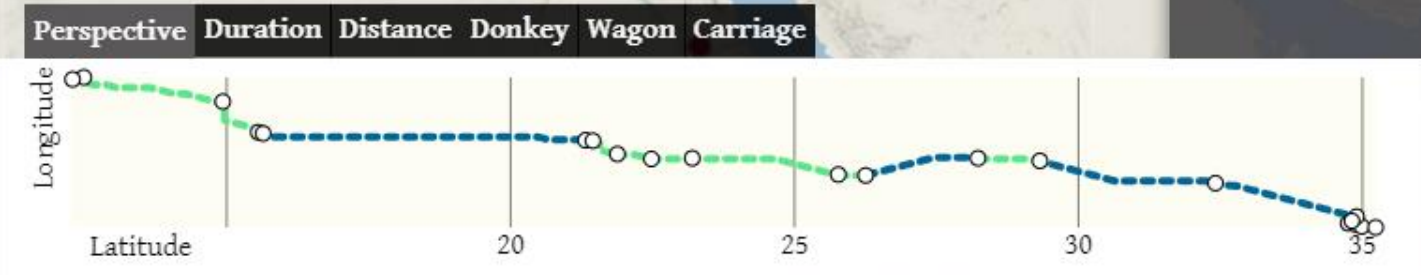
32 tis.
[To se mi líbí](#)
[Sdílet](#)

Calculate Route

The Fastest journey from **Roma** to **Ierusalem** in **July** takes **19.6 days**, covering **3058 kilometers**.

Prices in *denarii*, based on the use of a faster sail ship and a civilian river boat (where applicable), and on these road

Per kilogram of wheat (by donkey): 3.5
Per kilogram of wheat (by wagon): 3.92
Per passenger in a carriage: 539.1

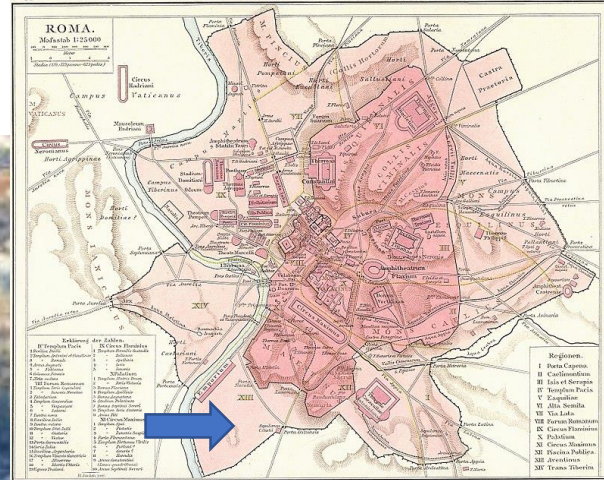

Římská říše v roce 165 n. l.

- Intenzivní obchod včetně dálkového
- Hedvábná stezka (*via serica*)

Římská říše v roce 165 n. l.

- ...je na vrcholu své moci
- Přesto jde o rok, kdy pro římský stát okolnosti pozvolna nabraly zlověstný směr.

Makrohistorické faktory ovlivňující osudy lidských civilizací

- Otázka: co má zásadní vliv na vývoj lidských dějin?
- Intencionální lidské činitele a události, které působí?
- Neosobní a neintencionální faktory (někdy událostního charakteru)?
 - Klimatické faktory
 - Epidemiologické faktory

Římské klimatické optimum

- **Historická klimatologie**
 - Dendrologie
 - Analýza pylových zrn
 - Nárůst a ústup ledovců
 - Sopečné erupce
 - Intenzita slunečního záření (množství Beryllia 10 v ledovcích)
 - Oceánské sedimenty a jeskynní sedimenty (obsah „těžkého kyslíku“)
- Příznivé klimatické podmínky v letech cca 250 př. n. l. až 150 n. l. (a 300-400 n. l.)
 - S obdobím zvýšené nestability 150-300 n. l. a dramatickým zhoršením klimatu od 5. století n. l.

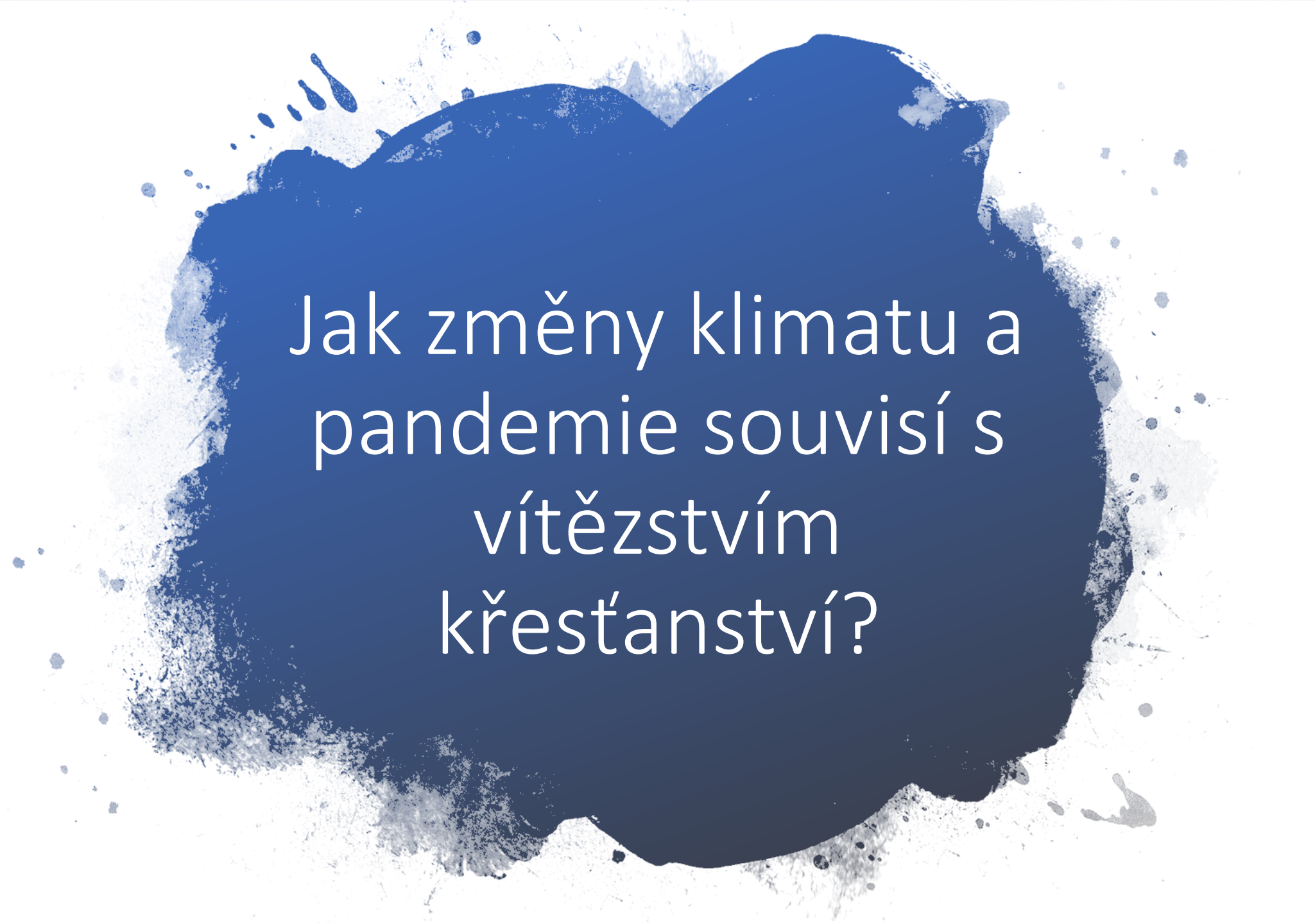

Období klimatické nestability v letech 150-300 n. l. a jeho dopady na společnost Římského císařství

- V oblasti Středomoří pozvolný přechod od teplejšího a vlhčího klimatu k suššímu a chladnějšimu
 - Roky se špatnou úrodou jsou častější a početnější
 - Neúroda nabírá dramatičtějších rozměrů
- Změny v teplotě a vlhkosti mají společně s vysokou mobilitou i dopad na oblast epidemiologickou (možnost vzniku pandemií)

Pandemie v období Římského císařství

- **Antoninovský mor** (cca 165-180 n. l.)
 - (Pravděpodobně) neštovice
 - Úmrtnost 10-30 %
- **Cypriánův mor** (cca 251-270 n. l.)
 - Hemoragická horečka (?)
 - Úmrtnost (v závislosti na typu 20-88 %)

Jak změny klimatu a
pandemie souvisí s
vítězstvím
křesťanství?

Jak změny klimatu a pandemie souvisí s vítězstvím křesťanství?

- Dramatický pokles prestiže pohanského náboženství a důvěry v řecko-římská božstva
- V krizových obdobích, kdy stará řešení selhávají, roste otevřenost ke hledání nových alternativ
 - Epidemiologie a imunologie kulturních reprezentací (Dan Speber a Jesper Sørensen)

Jak změny klimatu a pandemie souvisí s vítězstvím křesťanství?

- Co mohlo křesťanství nabídnout v porovnání s tradičním řecko-římským pohanstvím?
 - Věrohodnější vysvětlení neuspokojivého stavu světa
 - Popření důležitosti tohoto světa s ohledem na konečnou a mimosvětsky orientovanou spásu
 - Církevní struktury vzájemné solidarity a pomoci
 - Být paralelní mocenskou strukturou k římské císařské administrativě (která je v průběhu 3. století n. l. výrazně oslabena)

